

Triple R: Rehabilitation for
Recovery and Reinsertion

The Triple R project

**Smjernice za rehabilitaciju i oporavak
korisnika droga**

**Pravosudne intervencije i alternative za
zatvorske kazne za ovisnike- počinitelje
kaznenih djela**

**Društvena reintegracija oporavljenih
korisnika droga**

Co-funded by the European Union

**Ovaj projekt financira Europska komisija.
Sadržaj ove tiskovine isključiva
je odgovornost autora te Europska
komisija nije odgovorna za
informacije koje se u njoj nalaze.**

SADRŽAJ

Predgovor

Uvod u Triple R strukturu i projektni partneri

Rehabilitacija i oporavak

Triple R HERMESS model rehabilitacije i oporavka

Triple R smjernice za rehabilitaciju i oporavak za provoditelje

Triple R smjernice za rehabilitaciju i oporavak za stvaratelje politika

Pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne

Triple R MC.CORRE model za pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne

Triple R smjernice za pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne za provoditelje

Triple R smjernice za pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne za stvaratelje politika

Društvena reintegracija

Triple R ARES model društvene reintegracije

Triple R smjernice za društvenu reintegraciju za provoditelje

Triple R smjernice za društvenu reintegraciju za stvaratelje politika

Dodatak: definicije ključnih pojmova u Triple R projektu

PREDGOVOR

Ponosni smo što vam možemo predstaviti sažetke zaključaka Triple R projekta i smjernice u područjima rehabilitacije i oporavka, pravosudnim intervencijama i alternativama za zatvorske kazne za ovisnike o drogama te društvene reintegracije za rehabilitirane korisnike droga.

Triple R je dvogodišnji europski projekt utemeljen na razmjeni najboljih praksi u području oporavka između zemalja članica Europske unije, proveden u Belgiji, Italiji, Španjolskoj i Švedskoj u 2016. godini. Organizacije Popov GGZ, San Patrignano, CeIS Rome, Dianova Spain i Basta Sweden bile su aktivno uključene u projekt kroz dijeljenje ekspertize i stajališta o ovisnosti, predstavljanjem metodologija implementiranih u programe oporavka i ponuđenih ovisnicima o drogama koji žele prestati s ovisnošću, pravosudnim intervencijama koje promoviraju tretman umjesto kazne za ovisnike o drogama te programima podrške za učinkovitu društvenu reintegraciju rehabilitiranih ovisnika.

Utemeljena na desetljećima rada na polju tretmana droga, oporavka i rehabilitacije, ova brošura sažima sadržaj triju Triple R tematskih publikacija te daje pregled HERMESS, MC.CORE i ARES modela, elaboriranih unutar Triple R projekta. Brošura nudi i smjernice za provoditelje na polju ovisnosti, za stvaratelje politika te za relevantne dionike. Originalne publikacije dostupne su za preuzimanje na mrežnoj stranici projekta Triple R: <http://tripler-project.eu/publications>

Vjerujemo da će ova brošura biti koristan alat i povod za razmišljanje onima koji su zainteresirani za rehabilitacijske modele orijentirane prema oporavku, kao i za važnost investiranja u oporavak kao robusne i dugoročne društvene dobrobiti za obitelji i zajednice.

Projektni Triple R tim

TRIPLE R STRUKTURA I PROJEKTNI PARTNERI

TRIPLE R STRUKTURA

Projekt Triple R je osmišljen i implementiran kao razmjena najboljih praksi među organizacijama koje djeluju na polju intervencija u ovisnosti o drogama u Belgiji, Italiji, Španjolskoj i Švedskoj.

Godine 2016., u prvoj fazi projekta, izvršeno je 5 putovanja: 3 studijska posjeta i 2 treninga. Studijski posjeti omogućili su stjecanje uvida u različite realnosti u zemlji posjeta, ne samo onih koje se tiču organizacije – domaćina, i bili su usredotočeni na upoznavanje različitih rehabilitacijskih programa i metodologija. Treninzi su organizirani poglavito radi dubinskog upoznavanja rehabilitacijskih programa organizacije – domaćina te su sudionici mogli iskoristiti svoje iskustvo u metodologiji i svakodnevnom radu centara.

Sažetak studijskih posjeta i treninga:

Triple R studijski posjeti:

31. siječnja – 4. veljače 2016.

Lokacija: Gent, Belgija. Organizator: **Popov GGZ**

Glavni fokus: upoznavanje **belgijskog modela Suda za tretman droga – Drug Court**

28. veljače – 3. ožujka 2016.

Lokacija: Barcelona, Španjolska. Organizator: **Asociación Dianova España**

Glavni fokus: upoznavanje **španjolskih intervencija u području rehabilitacije ovisnika o**

drogama

3. – 7. travnja 2016.

Lokacija: Nykvarn i Skara, Švedska. Organizator: **Basta**

Glavni fokus: upoznavanje **Basta modela rehabilitacije, društvenog poduzetništva i društvene**

reintegracije

Triple R radionice i treninzi:

16. – 20. svibnja 2016.

Lokacija: Rim, Italija. Organizator: **CeIS Roma**

Glavni fokus: upoznavanje **intervencija CeIS Roma na polju ovisnosti** i posjeti različitim ograncima organizacije

27. lipnja – 1. srpnja 2016.

Lokacija: Rimini, Italija. Organizator: **Communita' San Patrignano**

Glavni fokus: učenje iz prve ruke o **San Patrignano programu oporavka**, doživjeti tjedan proveden u San Patrignano, **život u zajednici i metodologija**.

Druga faza Triple R projekta provodila se 2017. godine u Hrvatskoj. Cilj je bio postaviti temelje za provedbu pilot-projekta sukladno smjernicama i modelima elaboriranima u Triple R publikacijama. Implementirana je studija izvedivosti kako bi se procijenile trenutne potrebe u tretmanu, terapijskim zajednicama, programima društvene reintegracije te alternativama za izricanje kazni u kontekstu najnovije članice Europske unije. Uključenost hrvatskih nevladinih organizacija (Udruge Stijena, Instituta Pula te Udruge San Patrignano Split) bila je ključna za provedbu studije izvedivosti te u implementiranju pilot-faze, kao i za umrežavanje s drugim terapijskim zajednicama i pružateljima usluga te diseminaciju zaključaka projekta na nacionalnoj razini.

Projektne partneri

San Patrignano, Italija – koordinator projekta Triple R

San Patrignano je najveća rezidencijska terapijska zajednica za oporavak od ovisnosti o drogama u Europi, koja potpuno besplatno mladima pruža drug-free tretman. Zasadu ostvaruje kroz širok raspon visokokvalitetnog poduzetništva koji je pokrenula, u kojem zapošljava one koji se rehabilitiraju, što im pruža smisao i dignitet. Od 1978. godine, kroz zajednicu je prošlo više od 25.000 osoba s problemom ovisnosti o drogama, bez bilo kakve religijske, ideološke ili društvene diskriminacije te potpuno besplatno. Rehabilitacijski program San Patrignano je drug-free, dugoročan i rezidencijski. Pristup San Patrignano je u potpunosti utemeljen na osobama, pruža prostora za njihov osobni i profesionalni rast kojim grade život oslobođen od droge te im također pomaže u društvenoj reintegraciji nakon završenog programa. Zajednica investira u edukaciju i radno osposobljavanje da bi rezidenti sami sebe mogli uzdržavati u budućem životu i postati produktivni članovi društva. San Patrignano također prihvaća osobe s posebnim potrebama. Među njima su maloljetnici, trudnice i majke s djecom. Za njih je osigurano posebno stanovanje, kako bi se odgovorilo na njihove potrebe. Sukladno talijanskom Zakonu o drogama, San Patrignano prihvaća i osobe s izrečenom kaznom kao alternativa za zatvor, nudeći stvarnu mogućnost tretmana, oporavka i društvene reintegracije te im pruža podršku, edukaciju, osposobljavanje za rad i životne vještine.

CeIS Rome – projektne partner

Centro Italiano di Solidarieta' don Mario Picchi (Talijanski centar solidarnosti don Mario Picchi, skraćeno „Ceis“) je nevladina organizacija koja je počela s djelovanjem krajem 1960-ih, a pravno

je osnovana 1971. godine. CeIS, iako poznat u Italiji i svijetu po aktivnostima tretmana i rehabilitacije osoba s problemima povezanim s korištenjem droga, postupno je širio raspon svojih intervencija na područja ekonomskih, društvenih i kulturnih problematika, i to ponajviše početkom 21. stoljeća.

DIANOVA, Španjolska – projektne partner

Asociación Dianova España osnovana je 1982. godine. U samim počecima, Dianova se fokusirala na prevenciju i tretman problema povezanih s interpersonalnim odnosima, ovisničkim ponašanjima i bihevioralnim poremećajima. Zbog opsežnog iskustva s mladima, Dianova provodi različite programe koji su usredotočeni na:

- društvenu inkluziju
- spolnu ravnopravnost za učitelje, obitelji i mlade
- obiteljske intervencije
- psihološku podršku
- edukaciju učitelja o emocionalnom i odnosnom učenju
- obuku za traženje zaposlenja
- „mekane vještine“ (soft skills) za osnaživanje i zapošljivost mladih u riziku od socijalne isključenosti
- imigrante kojima su potrebni zaštita i smještaj.

BASTA, Švedska – projektni partner

Basta je švedsko društveno poduzetništvo koje vode sami korisnici, a osnovano je 1994. godine. Organizacija nudi rehabilitaciju od droga za one koji žele prestati sa zlouporabom koja je često trajala dugi niz godina. U Basti nisu zaposleni terapeuti, doktori ili medicinske sestre. Alat za napuštanje ovisnosti je međusobno povezani proces osnaživanja i stvarnog rada. Basta je društveno poduzetništvo koje vode korisnici, što znači da i u teoriji i u praksi moć i utjecaj nad različitim aktivnostima leži na osobama koje su ranije bile isključene iz društva zbog teške zlouporabe droga. Na gotovo svim pozicijama u upravnom odboru i timu menadžera zaposlene su osobe koje su i same prošle kroz rehabilitaciju u Basti. Više od 95 % ljudi koji žive i rade u Basti osobe su s takvim iskustvom.

ECAD, Švedska

ECAD je vodeća europska organizacija koja promovira Europu slobodnu od droge. ECAD, koji predstavlja milijune europskih građana koji se protive legalizaciji i promoviraju politike sprečavanja zlouporabe droga širom svijeta, radi na razvoju inicijativa i napora usmjerenih protiv zlouporabe droge, usklađenih s konvencijama UN-a. U Triple R projektu, ECAD je bio zadužen za diseminaciju projektnih rezultata, najboljih praksi i smjernica.

Hrvatski partneri

Hrvatski su partneri sudjelovali kao promatrači tijekom razmjene najboljih praksi u Fazi I, a više su se angažirali u Fazi II, koja se zbivala u Hrvatskoj. Aktivno su doprinijeli publikaciji o društvenoj reintegraciji kroz dijeljenje svoje ekspertize u tome polju te u provedbi studije izvedivosti i procjeni smjernica.

Udruga Stijena, Hrvatska

Udruga Stijena osnovana je u Zagrebu 2001. godine. Puno ime udruge je Kršćanski centar za pomoć i rehabilitaciju ovisnika i obitelji Stijena. Udruga ima jak kršćanski karakter i svi članovi udruge su vjernici.

Glavna područja rada u Stijeni su:

- preventivni programi u osnovnim i srednjim školama
- jačanje motivacije u bolničkom okruženju i na ulici
- savjetovanje i posjećivanje ovisnika u mnogim zatvorima u Republici Hrvatskoj
- programi društvene reintegracije za osobe s izdržanom kaznom zatvora i za osobe koje su završile rehabilitacijske programe u terapijskim zajednicama.

Institut Pula, Hrvatska

Udruga Institut započela je s djelovanjem 2004. godine, realizacijom filma Ostavljeni, a u 2005. godini uvela je izvođenje projektne aktivnosti kojom su upravljali izvoditelj i voditelj projekta. S vremenom se raspon intervencija širio i povećao se broj zaposlenika. Od 2006. godine pa do danas provode se tri različite, ali u svojoj biti neraskidivo povezane programske djelatnosti:

- preventivne aktivnosti
- program harm-reduction/smanjenje šteta
- program resocijalizacije bivših ovisnika.

Udruga radi u dva prostora u Puli od kojih jedan funkcionira kao ured, dok je drugi prostor namijenjen Dnevnom centru za ovisnike i beskućnike (Drop In centar). U 2017. godini, Institut Pula otvorio je i Dnevni centar za ovisnike i beskućnike u Poreču.

Udruga San Patrignano Split, Hrvatska

Udruga San Patrignano Split je dobrotvorna, neprofitna organizacija koja pripada internacionalnoj mreži udruga koje rade u sinergiji sa Zajednicom San Patrignano u Italiji.

Glavni ciljevi Udruge San Patrignano Split su:

- podizanje svjesnosti o ovisnosti među općom populacijom, a posebno mladima koji se bore s ovisnošću; smanjenje širenja ovisnosti
- upućivanje ovisnika o drogama na liječenje, po mogućnosti u San Patrignano u Italiji, ali i drugdje
- podrška resocijalizaciji rehabilitiranih ovisnika o drogama nakon završenog programa u terapijskoj zajednici
- edukacija roditelja i članova obitelji rehabilitiranih ovisnika za pružanje podrške u liječenju i društvenoj reintegraciji
- doprinos razvoju programa koji otvaraju prilike za intervencije u liječenju i oporavku ovisnika na teritoriju Republike Hrvatske.

REHABILITACIJA I OPORAVAK

TRIPLE R HERMESS MODEL REHABILITACIJE I OPORAVKA

Triple R HERMESS model predstavlja ključne koncepte koji su proizašli iz razmjene najboljih praksi tijekom provedbe projekta. Akronim HERMESS znači:

H – human centered – usredotočen na čovjeka

E – empowerment aimed – cilja na osnaživanje

R – reintegration oriented – usmjeren na reintegraciju

M – motivational driven – vođen motivacijom

E – educational embedded – u njega je ugrađena edukacija

S – self sustainability focused – fokusiran na samoodrživost

S – social need oriented – usmjeren na društvenu potrebu.

Ključni koncepti HERMESS-a pobliže su elaborirani dalje u ovome tekstu te su uključeni i u video koji je snimio San Patrignano Audiovisuals. U video su uključeni razgovori s projektnim partnerima koji obrazlažu rad i metodologiju svakog partnera u Triple R projektu. Video je osmišljen kao komplementarni alat uz priručnik u diseminaciji projektnih rezultata i najboljih praksi. Video je postavljen na mrežnu stranicu Triple R projekta te je dostupan javnosti na adresi: <http://www.tripler-project.eu/publications>

Donja ilustracija predstavlja ključne elemente u obliku vizualne tablice i naglašava naučene lekcije koje mogu pomoći profesionalcima, provoditeljima i stvarateljima politika koji su zainteresirani za bolje upoznavanje suštine rehabilitacijskih programa.

Usredotočen na čovjeka

Uspješan program oporavka je onaj koji procjenjuje i oslovljava individualne potrebe i pronalazi najbolji put ka rehabilitaciji i oporavku. Ljudska bića, a ne supstanca ili izabrana droga, trebala bi biti centar programa. Rad na korijenskom uzroku ili uzrocima koji su osobe odveli u ovisnost, ključ je uspješne pomoći onima koji su odlučili prestati sa svojom ovisnošću. Projekt Triple R fokusirao se na naglašavanje važnosti svake osobe kao jedinstvene individue te bi takva trebala biti i intervencija.

Još jedan ključni aspekt ljudskog života je vrijeme. Iako u nekim slučajevima program rehabilitacije treba pratiti vremenski slijed, zbog javnih doprinosa ili sredstava za rad rehabilitacijskih centara, iz projektnih „naučenih lekcija“ proizašao je jasan zaključak da je nakon godina ovisnosti za pravu rehabilitaciju potrebno vrijeme te da bi program trebao biti dugoročan. Pokazane su različite opcije koje omogućavaju da projekt postane samoodrživ te dozvoli osobi duži boravak u zajednici ako postoji takva potreba, a sve kako bi se pripremila za društvenu reintegraciju. Triple R također posebno preporučuje da se osobi dâ dovoljno vremena kako bi mogla usvojiti promjenu ponašanja, što je i vrlo važna komponenta individualiziranih programa.

Cilja na osnaživanje

Krajnja svrha oporavka je osnaživanje osoba, opskrbljivanje ovisnika neophodno potrebnim samopoštovanjem, životnim i profesionalnim vještinama koje im nedostaju zbog ovisnosti o drogama. Triple R oporavak vidi kao osobno putovanje u kojem su sami korisnici agenti promjene – nadvladavaju svoje strahove i postavljaju temelje novog života bez droge.

Istraženi su različiti putovi i metode postizanja osnaženosti ili autonomije, kako je nazivaju neki partneri. Neki pristupi su više usredotočeni na posao, profesionalno osposobljavanje i učenje kroz rad, dok drugi preferiraju psihološke terapije, individualno ili u grupama. Triple R je predstavio studije metodologija projektnih partnera, koji su podijelili uvide i naučene lekcije koje su inspirativne i pružaju potporu ovisnicima u programima oporavka.

Usmjeren na reintegraciju

Triple R je pokazao da je put oporavka nerazdvojivo povezan s društvenom reintegracijom. Sve studije predstavljenih slučajeva naglasile su važnost kontinuuma između rehabilitacije i društvene reintegracije. Društvena reintegracija se smatra korakom koji se nastavlja na rehabilitaciju. Društvena reintegracija je također utkana u planiranje, a aktivnosti koje se provode u rehabilitaciji imaju funkciju omogućavanja uspješne reintegracije.

Vođen motivacijom

Triple R partneri su jednoglasno identificirali motivaciju kao ključnu odrednicu na putu oporavka. Oporavak je definiran kao osobno putovanje u kojem je motivacija okidač za promjenu na početku programa. Ona je također sila koja ljude zadržava u tretmanu u kojem se suočavaju s izazovima rehabilitacije i podizanja samopoštovanja tijekom početnih promjena. Motivacija ima ulogu i u učenju o etici i donošenju ispravnih odluka, napuštanja prečaca i usvajanja predanosti u nalaženju profesije, karijere i izgradnji bolje budućnosti za sebe i svoje voljene.

U njega je ugrađena edukacija

Triple R model insistira na ulozi edukacije u programima oporavka. Prekinuto školovanje osobi ne omogućava uspješno suočavanje s izazovima današnjeg zahtjevnog tržišta rada i zarađivanje za život. Formalno i neformalno obrazovanje, profesionalne obuke, učenje stranih jezika i IT programa te fakultetske diplome važan su aspekt koji se mora uključiti u rehabilitacijske programe te bi trebali biti njegov integralni dio, a ne tek dodatak. Trebaju se alocirati sredstva i pružiti prilike, zaključak je Triple R partnera. Edukacija je investiranje u budućnost, baš kao i oporavak, stoga oni mogu među sobom stvarati benefit ako se uključe u rehabilitacijske programe.

Fokusiran na samoodrživost

Triple R partneri su samoodrživost prepoznali kao glavni izazov. Naglasili su da je potraga za financiranjem konstantna borba i rad koji oduzima mnogo vremena te da ponekad zasjenjuje društveni rad i misiju koji bi trebali biti najvažniji. U skladu s posebnostima svake organizacije, prepoznati su načini jačanja samoodrživosti. Osiguravanje javnih sredstava, privatnih donacija ili pružanje usluga i proizvoda koji se prodaju na tržištu opcije su koje treba istražiti kako bi se mogli pružiti rehabilitacijski programi. Neke su organizacije više orijentirane na prodaju usluga, a ne dobara, ali do sada je samo Basta implementirala model koji je u potpunosti samoodrživ. Za ostale Triple R partnere, financijski aspekt još uvijek predstavlja izazov. Stoga je preporuka Triple R projekta da se samoodrživost uključi u dugoročne ciljeve organizacije kako bi mogla utjecati na oblikovanje aktivnosti i usluga koje mogu dovesti do operativne autonomnosti

organizacije. Na taj bi način svaki rehabilitacijski centar osigurao mogućnost pružanja najboljih usluga i mogao bi sam određivati trajanje i implementaciju rehabilitacijskih programa, a program bi postao održiv i za same korisnike.

Usmjeren na društvenu potrebu

U Triple R projektu uvijek se iznova pojavljivala potreba i poziv da se djeluje dalje od ovisnosti. Sami partneri su identificirali nove oblike društvene marginalizacije koji zahtijevaju uključenost i ekspertizu. Kapitaliziranje desetljeća rada partnera na polju ovisnosti dovelo je do lekcija koje su naučene iz oporavka i rehabilitacije, koje se mogu primijeniti na druge društvene potrebe koje se pojavljuju te mogu inspirativno djelovati na socijalne radnike koji djeluju u različitim područjima, kao što su to imigracija, starija populacija i beskućništvo. Neki od partnera već su istražili ove nove mogućnosti. Mogu se stvarati novi oblici intervencija, spajati pristupi ili ciljne skupine, kreirati inovativna rješenja za organizacije i njihove korisnike te za zajednicu općenito.

Triple R smjernice za rehabilitaciju i oporavak za provoditelje

Na temelju Triple R HERMESS modela, elaborirane su sljedeće akcijske smjernice za provoditelje na polju ovisnosti o drogama i/ili društvene marginalizacije. Osmišljene su kao materijal za razmišljanje u planiranju rehabilitacijskih intervencija koje su usmjerene na oporavak ili kao inspiracija za poboljšanje postojećih intervencija.

Usredotočen na čovjeka

- postavljanje osobe, a ne supstance, u središte rehabilitacije
- slušanje osoba, njihovih potreba i zajedničko istraživanje boljeg načina postizanja oporavka
- smatrati svakoga jedinstvenim i dati dovoljno vremena za oporavak, poštujući različite i osobne odgovore na program.

Cilja na osnaživanje

- biti svjestan važnosti primjera i uzora, bivših ovisnika, ali i profesionalnog osoblja koje ulaže vrijeme i strast u oporavak drugih
- držati na umu da postoje različiti načini postizanja osnaženosti; stoga, ako nešto nema učinka, moguće je promijeniti pristup ili pokušati nešto drugo
- prihvatiti činjenicu da je osnaživanje osobno putovanje te se nositi s frustracijom zbog nemogućnosti utjecanja na svaki pojedini korak.

Usmjeren na reintegraciju

- prigrbliti činjenicu da reintegracija ne bi trebala biti odvojeni proces, već da ona predstavlja prirodni nastavak rehabilitacijskog programa
- planirati reintegraciju kao krajnji cilj te u implementaciju rehabilitacije uključiti suočavanje sa stvarnošću i praćenje (follow up)
- podržavati uvjete za reintegraciju kroz savjetovanje i pomoć, čak i u slučajevima gdje one formalno nisu dio programa; ako to nije moguće, uputiti ovisnike u one organizacije koje pružaju podršku u reintegraciji.

Vođen motivacijom

- procijeniti motivaciju na početku programa, kako bi se ustanovila početna referentna točka
- održavati motivaciju stabilnom ili je čak povećati tijekom implementacije programa, kroz rad na samopoštovanju, željom za karijerom, obitelji te svim pozitivnim elementima koji pomažu održavanju dobrog posla
- koristiti pohvale i kritike na konstruktivan i produktivan način, da bi se podržala motivacija zahvaljujući postignutim rezultatima te sposobnost napredovanja kroz poboljšanje i svladavanje osobnih granica i nadrastranje strahova.

U njega je ugrađena edukacija

- podržavati edukaciju kao integralni dio rehabilitacijskog programa
- uskladiti se s lokalnim ili nacionalnim institucijama, fakultetima, Ministarstvom obrazovanja kako bi se zajedničkim resursima stvorile prilike za edukaciju rezidenata
- stvarati saveze, udružiti snage s privatnim sektorom kako bi se za rehabilitirane ovisnike kreirale profesionalne obuke i dobili potrebni certifikati u relevantnim profesijama.

Fokusiran na samoodrživost

- posjedovati vladine certifikate i sporazume s relevantnim nacionalnim institucijama za primanje javnih sredstava, u skladu s nacionalnom ili regionalnom legislativom
- stvaranje mreže podupiratelja koji mogu pridonijeti održivosti organizacije
- stvaranje portfelja usluga i dobara koja se mogu proizvesti i prodati u svrhu prikupljanja sredstava za organizaciju.

Usmjeren na društvenu potrebu

- istražiti ciljane populacije izvan ovisnika o drogama, koje su trenutno marginalizirane i potreban im je odaziv
- razmatranje naučenih lekcija iz Triple R projekta i predstavljenih metodologija i intervencija
- procijeniti bi li neki od Triple R partnera mogao pridonijeti u definiranju intervencija koje se namjeravaju implementirati.

Triple R smjernice za rehabilitaciju i oporavak za stvaratelje politika

Stvaratelji politika, političari i dionici dijele jedinstveni izazov i mogućnost vođenja politika i određivanja indikatora za blagostanje nacije. Triple R cijeni i pohvaljuje njihov interes za politike povezane s drogama te posebno za smatranje oporavka glavnom paradigmom u intervencijama usmjerenim na tretman droga. Na temelju nalaza Triple R projekta, artikulirane su neke sugestije u skladu s HERMESS rehabilitacijskim modelom, koje mogu biti korisne stvarateljima politika u promišljanju modela rehabilitacije.

Usredotočen na čovjeka

- politike droga trebale bi biti usredotočene na čovjeka, s osobama i njihovim potrebama u središtu, umjesto supstance koja se zlorabi
- oporavak bi trebao biti vodeća paradigma u nacionalnoj legislativi politika droga, jer on nudi najbolju šansu za dugoročno blagostanje bivših ovisnika, njihovih obitelji i zajednice
- programima oporavka potrebno je vrijeme i resursi da bi bili uspješni; političari bi trebali razmotriti na koji način treba poduprijeti implementaciju oporavka u praksi, sukladno nacionalnom okviru i legislativi.

Cilja na osnaživanje

- političari bi trebali podupirati oporavak kao istinsko životno osnaživanje; osnažene osobe, zahvaljujući uspješno završenim programima oporavka, više ne predstavljaju teret za zajednicu, trošak ili prijetnju za obveznike poreza
- sugestija je Triple R projekta da se kompromis polovičnog života, koji se postiže medikalizacijom ili intervencijama smanjenja šteta, ne smatra postignutim ciljem, već instrumentom na putu oporavka
- potpun oporavak može se postići, za što su pronađeni i dokazi u Triple R projektu, stoga bi nacionalna politika droga trebala oporavak spomenuti kao vodeću paradigmu i podupirati implementaciju programa na nacionalnoj razini.

Usmjeren na reintegraciju

- reintegracija bi se trebala smatrati dopunom oporavka, a ne odvojenim procesom
- Triple R snažno preporučuje stvarateljima politika da razmotre kontinuum skrbi od prevencije i rehabilitacije do društvene reintegracije te da ga zastupaju na relevantnim nacionalnim sastancima
- Triple R poziva stvaratelje politika da pročitaju priručnik o društvenoj reintegraciji koji je sastavljen u skladu s nalazima projekta, koji daje daljnje doprinose ovoj temi.

Vođen motivacijom

- Triple R daje dokaze o načinu na koji motivacija može biti okidač za osobnu promjenu i donijeti dobro osobi i zajednici; stvaratelji politika imaju moć voditi ovu promjenu
- političar može biti izvor inspiracije kroz potporu pokreta za oporavak i postati šampion oporavka, dijeleći svoju vjeru u oporavak kao alat za osnaživanje i razvoj.

U njega je ugrađena edukacija

- Triple R potiče stvaratelje politika da pruže potporu edukaciji kao integralnom dijelu rehabilitacijskih programa
- političari bi trebali promovirati interakciju između ministarstava i drugih nacionalnih institucija kako bi se kreirale prilike za učenje i edukaciju osoba u oporavku
- stvaratelji politika mogu olakšati stvaranje edukativnih programa i profesionalnih certifikata za rehabilitirane ovisnike.

Fokusiran na samoodrživost

- stvaratelji politika mogu podupirati organizacije koje djeluju na polju oporavka kroz alociranje javnih sredstava za njihove osnovne aktivnosti
- političari bi trebali prepoznati važan društveni rad koji obavljaju neprofitne organizacije na polju ovisnosti i doprinijeti na način da provedu procjenu uštede koju je zahvaljujući njihovu radu vlada ostvarila.

Usmjeren na društvenu potrebu

- političari bi trebali ispitati druge društvene potrebe koje se pojavljuju, kao što su to imigranti, beskućnici i starija populacija te poduprijeti inovativna rješenja koja se temelje na Triple R znanju i metodologijama koje on nudi
- stvaratelji politika bi trebali zagovarati kreiranje potrebnog pravnog okvira potrebnog za stvaranje novih intervencija na polju socijalnog rada koje se bave svim vrstama društvene marginalizacije.

PRAVOSUDNE INTERVENCIJE I ALTERNATIVE ZA ZATVORSKE KAZNE

TRIPLE R MC.CORRE MODEL ZA PRAVOSUDNE INTERVENCIJE I ALTERNATIVE ZA ZATVORSKE KAZNE

Triple R MC.CORRE model sadrži ključne koncepte koji su proizašli iz razmjene najboljih praksi tijekom Triple R projekta te iz usporedbe intervencija koje se provode u Belgiji, Italiji, Španjolskoj i Švedskoj. Uzimajući u obzir značajne razlike između nacionalnih pravnih okvira, ipak je bilo moguće utvrditi neke naučene lekcije koje mogu imati univerzalnu vrijednost.

Akronim MC.CORRE znači:

M – motivation – motivacija

C – commitment – posvećenost

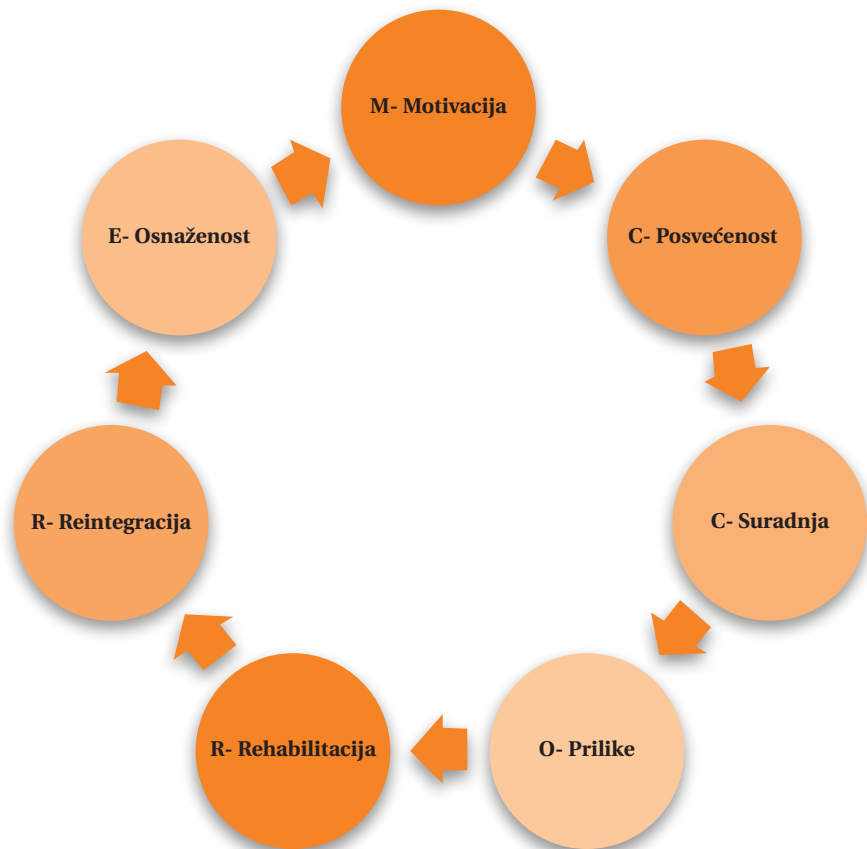
C – cooperation – suradnja

O – opportunities – prilike

R – rehabilitation – rehabilitacija

R – reinsertion – reintegracija

E – empowerment – osnaženost

Motivacija

Svi su Triple R partneri naglasili važnost osobne motivacije u prestanku ovisnosti i potrazi za novim životnim početkom. Jednom kad se uspostavi osobna motivacija, može se pružiti pomoć u identificiranju mogućnosti koje su u skladu s nacionalnom legislativom i pravnim okvirom kako bi se zatražio tretman, a ne kazna za kriminal povezan sa zlouporabom droga, i nadoknadila šteta nanесena društvu. Motivacija je prvi korak koji zatvorenicima – ovisnicima o drogama omogućuje prihvatanje savjetovanja i pomoći koja im se može pružiti. Čak i u slučajevima obaveznog liječenja, kao u švedskom iskustvu, ako ne postoji osobna motivacija, rezultati rehabilitacije mogu biti vrlo slabi.

Posvećenost

Posvećenost za promjenu je drugi temeljni korak prema oporavku i društvenoj reintegraciji u alternativnim mjerama za zatvorske kazne i pravosudne intervencije. Prema iskustvu Triple R partnera, postoje različiti pristupi u iskazivanju ove posvećenosti. U nekim slučajevima, kao u belgijskom Sudu za tretman droga (Drug Treatment Court – DTC), prestupnik treba raditi na svim područjima svog života koja treba promijeniti te se priprema terapijski plan. Prema švedskom iskustvu, potpisuje se ugovor o tretmanu i on postaje obvezujući dokument između osobe, pravosudnog organa i terapijskog centra po izboru te potvrđuje odluku o promjeni. U drugim zemljama, kao što su to

Italija i Španjolska, posvećenost je ugrađena u osobni izbor te se aktivira i dokazuje tijekom rehabilitacijskog procesa i u fazi reintegracije.

Suradnja

Suradnja svih dionika u alternativama za zatvorske kazne također je jedan od aspekata koji se očitovao kao najbolja praksa tijekom Triple R projekta. Pravosudni sistem ne bi trebao biti sam u promoviranju rehabilitacije, tretmana i reintegracije za ovisnike – počinitelje kaznenih djela. Sinergija s javnim zdravstvenim sistemom i civilnim društvom koje radi na polju rehabilitacije je od esencijalne važnosti. U nekim slučajevima, kao što je to belgijski Sud za tretman droga, kreirana je posebna funkcija nazvana Poveznica (Liaison), koja djeluje kao žarišna točka u pružanju pomoći klijentima pri uspostavljanju životnog plana i puta k oporavku. U Italiji također postoji čvrsta suradnja između javnih institucija i civilnog društva, terapijskih zajednica i centara za tretman, u obliku Ureda za vanjsko izdržavanje kazne.

Prilike

Tijekom boravka u zatvoru, zatvorenici koji imaju problem ovisnosti o drogama često shvate da su odabrali krivi životni put. Ako su uistinu motivirani reintegrirati se u društvo, moraju raditi na korijenskim uzrocima koji su ih doveli do droge i kriminala te djelovati da preveniraju povratak u ovisnost i recidivizam. Nacionalni ustavi i ministarstva, kao i Triple R partneri, naglašavaju važnost vremena provedenog u zatvoru kako bi se osobe trajno rehabilitirale. Kako bi se zatvorenicima pružila stvarna prilika za promjenu života, preporučuje se implementacija sljedećih mjera: olakšavanje ulaska na tretman, odgovarajuća edukacija i obuka za rad, podrška osobi da izabere alternativne zatvorskoj kazni te pratnja u fazi društvene reintegracije kroz osiguravanje stanovanja. Nadalje, San Patrignano, Basta i belgijski DTC naglašavaju važnost zaposlenja i razvoja profesionalne karijere kao važne

komponente rehabilitacijskog procesa, jačanja samopoštovanja, motivacije i zaradivanja za život, što suzbija osjećaj praznine koji je povezan s ovisnošću. Posjedovanje svrhe u životu i osjećaj korisnosti predstavlja moćan okidač za oporavak od droge, izbjegavanje recidivizma u kriminalnim aktivnostima te dugoročno održavanje društvene reintegracije.

Rehabilitacija

Učinkovite pravosudne intervencije za ovisnike o drogama koji su počinili kaznena djela trebale bi preferirati ulazak osoba u tretman. Iako se pokazalo da obavezni tretman nije učinkovit kao onaj koji je dobrovoljan, treba uspostaviti sistem koji olakšava ulazak u tretman i nudi raspon opcija koje se mogu izabrati. Osobama je potrebno savjetovanje o situaciji u svakoj zemlji, sukladno nacionalnoj legislativi i mjerama, ali svakom bi se ovisniku zatvoreniku trebale ponuditi najbolje mogućnosti da mu se pomogne u prestanku ovisnosti i prihvatanju oporavka, ako on to želi.

Reintegracija

Reintegracija nadopunjuje oporavak te ovo dvoje zajednički djeluje. Ovisnici na izdržavanju zatvorske kazne prolaze kroz dilemu koja se nastavlja na pitanje što će biti nakon zatvora. Kako bi se razbio zatvoreni krug droge i kriminala, esencijalno je planirati društvenu reintegraciju i oporavak kao sastavni dio rehabilitacijskih programa te se osigurati da je, kad osoba donese odluku, i jednoj i drugoj stavci poklonjena adekvatna pažnja. Ovo podrazumijeva stvaranje referentnog mehanizma i bliske suradnje između svih dionika kako bi se osigurala najbolja moguća implementacija oporavka i rehabilitacije.

Oснаženost

Oснаženost je vodeći princip i konačni cilj procesa oporavka za ovisnike o drogama, kao i inspirativni koncept koji bi trebao voditi pravosudne intervencije. Osnaženi prijestupnici koji su u stanju pobijediti svoju ovisnost te planirati i provesti uspješnu društvenu reintegraciju, vrijedan su doprinos društvu, a ne teret ili trošak za obveznike poreza. Oni nisu prijatna za sigurnost, već aktivni članovi u svojim obiteljima i zajednicama. Svi dionici trebaju držati na umu da je kazna besplodna intervencija; da bi se postigli dugoročni pozitivni rezultati i prilike za promjenu, potrebni su tretman, skrb i podrška.

Triple R smjernice za pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne za provoditelje

Inspirirani MC.CORRE Triple R modelom za pravosudni program za ovisnike – počinitelje kaznenih djela, elaborirane su sljedeće akcijske smjernice i korisne preporuke za provoditelje na polju pružanja prilika za oporavak ovisnicima – počiniteljima kaznenih djela i/ili relevantne dionike zainteresirane za alternative zatvorskih kazni za ovisnike zatvorenike, na razini njihovih osnovnih aktivnosti.

- Socijalni radnici i provoditelji imaju jedinstven pristup zatvorenicima s problemom ovisnosti. Oni se nalaze u poziciji gdje mogu poticati osobnu motivaciju i posvećenje u izabiranju puta rehabilitacije umjesto zatvora. Također, u slučajevima gdje nema alternative za zatvor, važno je svakog zatvorenika s problemom ovisnosti informirati o mogućnostima tretmana u zatvorskom okruženju kako bi vrijeme provedeno u zatvoru mogli iskoristiti na najbolji mogući način i početi planirati uspješnu reintegraciju.
- Sukladno regionalnoj ili nacionalnoj legislativi, provoditelji mogu surađivati sa

zdravstvenim i pravosudnim sistemom u stvaranju standardizirane procedure za dijagnosticanje i terapijsko procjenjivanje te uspostavljanju integriranog i unificiranog mehanizma praćenja (follow up) kako se ovaj aspekt ne bi prepustio samo lokalnim ili nacionalnim vlastima.

- Neprofitne organizacije trebale bi raditi na osnaživanju suradnje između institucionalnih djelatnika i promovirati integralni pristup koji dovodi do stvaranja lokalnih suradničkih timova koji će popuniti praznine u sistemu, spajajući potrebe institucija s onima lokalnih zajednica.
- Neprofitne organizacije trebale bi proširiti ponudu usluga za zatvorenike, nadvladavajući polarizaciju između vanjskog i rezidencijalnog tretmana, stvarajući učinkovite terapijske programe koji mogu spojiti učinkovitost i održivost.
- Socijalni radnici i provoditelji trebali bi raditi na stvaranju aktivne i pozitivne reakcije na terapiju, kako bi prijestupnik odlučio nastaviti s tretmanom dok odrađuje alternativu za zatvorsku kaznu, umjesto da je prekine i vrati se u zatvor.
- Rehabilitacija i društvena reintegracija trebale bi se smatrati sastavnim procesom i nastavkom skrbi, unutar i izvan zatvorskog okruženja. Stoga je ključna suradnja zatvorskog sistema i nevladinih organizacija koje djeluju na tome polju, kako bi se osigurali adekvatan tretman i prilike za zatvorenike.

Triple R smjernice za pravosudne intervencije i alternative za zatvorske kazne za provoditelje

Na temelju nalaza MC.CORRE Triple R modela za pravosudne intervencije, stvaratelji politika i dionici mogu naći korist u sljedećim točkama koje obuhvaćaju srž razmjene najboljih praksi između partnera.

Na razini politika:

- ovisnost o drogama može se prevenirati, izliječiti i tretirati na adekvatniji i održiviji način izvan zatvora
- ovisnike zatvorenike ne bi se trebalo smatrati običnim kriminalcima i zatvor nije najbolje mjesto za liječenje njihove ovisnosti: vlade bi trebale implementirati mjere kreiranja programa ili širenja već postojećih opcija tretmana kako bi se vrijeme provedeno u zatvoru transformiralo u stvarnu priliku za iskupljenje kroz pružanje tretmana, osposobljavanja za rad i edukacije koji će pomoći društvenoj reintegraciji i dugoročno smanjiti recidivizam
- vlade bi također trebale razmotriti implementiranje novih procedura kojima će se izbjeći ulazak ovisnika u zatvor i koje će ih preusmjeriti u tretman
- vlade bi trebale raditi na promociji alternativnih mjera za prijestupnike ovisne o drogama koje će ih voditi k oporavku i izlasku iz zatvora, gdje se često njihovo zdravstveno stanje, kao i ovisnost i recidivizam, pogoršava; terapijske zajednice su indicirane kao jedna od mogućih opcija
- u skladu sa svojim nacionalnim pravnim strukturama, države bi mogle ispitati model Suda za droge, dobru praksu iz SAD-a koja je uspješno primijenjena i u drugim zemljama američkoga kontinenta, kao i u Europi, npr.

Belgiji; sudovi za tretman droga pokazali su se učinkovitima kako u smanjenju recidivizma, tako i u uštedi novca poreznih obveznika, što je rezultiralo dugoročnom društvenom investicijom

- kako bi se procijenila financijska održivost alternativnih mjera, zemlje članice bi trebale promovirati evaluaciju rezultata i razviti indikatore za analizu omjera troška i benefita, kako bi se mogli planirati daljnji projekti i inicijative
- preporučuje se izgradnja ili osnaživanje partnerstava između pravosudnog i zdravstvenog sistema kako bi se promovirala implementacija alternativnih mjera koje sprečavaju ulazak ovisnika u zatvor i izlazak iz zatvorskog okruženja za osobe kojima je potreban tretman
- alternativne mjere najbolje djeluju unutar multidisciplinarnog tima (uključivši tužitelje, socijalne i zdravstvene radnike), koji će djelovati u skladu s moralnim vrijednostima i poštujući ljudska prava.

Na osnovnoj razini (grass root level), političari mogu zagovarati:

- osnaživanje suradnje između institucija, promociju integriranog pristupa koji vodi ka stvaranju lokalnih saveza koji će stvoriti sinergiju između pravosudnog i zdravstvenog sistema te neprofitnih organizacija ili centara za tretman koji pružaju programe rehabilitacije i društvene reintegracije
- alociranje adekvatnih sredstava za implementaciju alternativa za zatvorske kazne i za tretman u terapijskim zajednicama ili rehabilitacijskim centrima.

DRUŠTVENA REINTEGRACIJA

TRIPLE R ARES MODEL ZA DRUŠTVENU REINTEGRACIJU

Triple R ARES model predstavlja ključne koncepte koji su proizašli iz razmjene najboljih praksi tijekom Triple R projekta. Akronim ARES znači:

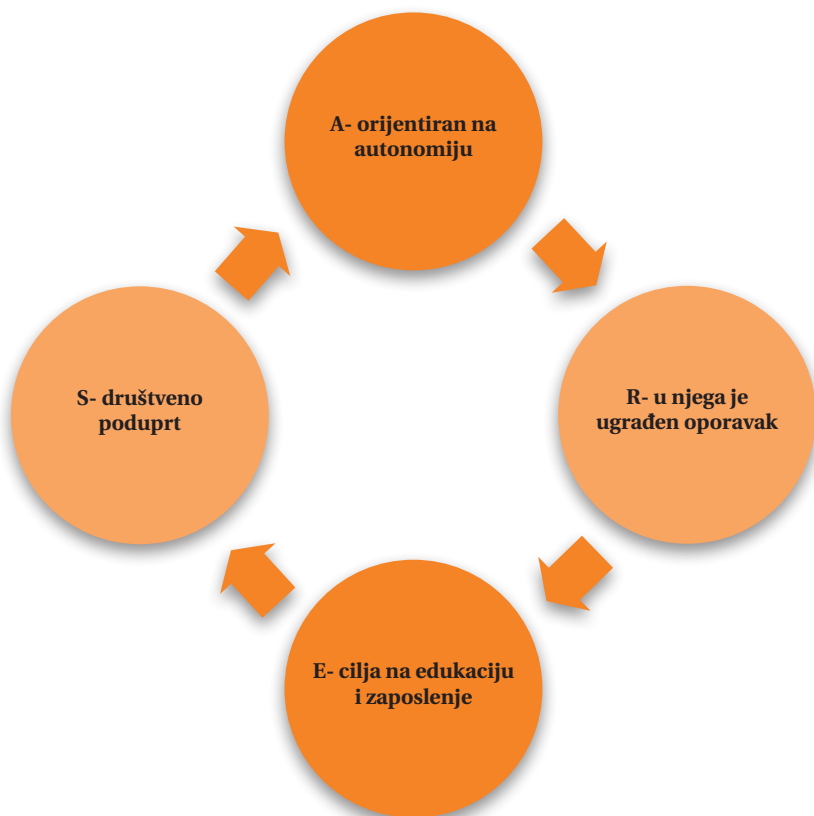
A – autonomy oriented – orijentiran na autonomiju

R – recovery embedded – u njega je ugrađen oporavak

E – education and job aimed – cilja na edukaciju i zaposlenje

S – socially supported – društveno poduprt

Donja ilustracija predstavlja ključne elemente u obliku dijagrama koji može pomoći profesionalcima, provoditeljima i stvarateljima politika koji žele saznati više o biti programa društvene reintegracije.

Orijentiran na autonomiju

Autonomija je konačni cilj uspješne društvene reintegracije. U skladu s iskustvom Triple R partnera, programi društvene reintegracije trebali bi u najvećoj mogućoj mjeri adresirati potrebe ovisnika u oporavku te stoga biti što više individualizirani. Ljudi se oporavljaju u skladu sa svojim ritmom, slijedeći svoj put, a s obzirom na to da se društvena reintegracija poima kao prirodan nastavak procesa oporavka, Triple R partneri su naglasili sljedeće aspekte koji su ključni u postizanju potrebne razine autonomije:

- pažljivo planiranje prioriteta i identificiranje područja u kojima je potrebno najprije intervenirati
- učenje o upravljanju vremenom, posebno slobodnim i vremenom za zabavu
- usredotočenost na prevenciju recidiva.

U njega je ugrađen oporavak

Triple R partneri su se složili po pitanju činjenice da su oporavak i društvena reintegracija dva nerazdvojiva i međusobno prožeta procesa te da se u većini slučajeva dvije faze preklapaju tijekom dužeg perioda. Smatra se da bi društvena reintegracija trebala biti čvrsto uklopljena u programe oporavka kao posljednji korak i prirodni nastavak puta oporavka i povratka u društvo. Zato bi program oporavka trebao biti skrojen da podupire i njeguje društvenu reintegraciju kroz obogaćivanje alatima, edukacijskim aktivnostima i obukom za rad te profesionalnom psihološkom podrškom kad je to potrebno, pripremajući ovisnike u oporavku za njihovu uspješnu društvenu reintegraciju. Tako bi vrijeme provedeno u tretmanu predstavljalo i investiciju u budućnost ovisnika u oporavku, kao i izvršavalo pozitivan učinak na fazu reintegracije kroz smanjivanje recidiva u ovisnost i kriminalna ponašanja.

Cilja na edukaciju i zaposlenje

Iz Triple R iskustva proizašla je jasna činjenica da rad i zaposlenje imaju ključnu ulogu kako u oporavku, tako i u programima društvene reintegracije. Tijekom tretmana, rad i stjecanje zanimanja podupiru samopoštovanje i održavaju motivaciju, jer pomažu u stvaranju konkretnih prilika za održiv život, nakon završetka programa i dugoročno tijekom programa društvene reintegracije. Šanse za zapošljavanje se uvelike povećavaju ako ovisnici u oporavku mogu računati na formalnu edukaciju, stjecanje školske spreme, certifikata i vještina koje tržište rada zahtijeva. Nadalje, nalaženje zaposlenja je neophodno za ovisnike u oporavku koji često moraju sami sebe uzdržavati i eventualno otplatiti dugove koji su se nagomilali tijekom godina ovisnosti. Sposobnost nalaženja zaposlenja i njegova zadržavanja u dužem periodu jedan je od faktora koji smanjuje recidive i pruža stabilnost oporavljenim ovisnicima te bi ga trebalo smatrati jednim od prioriteta u fazi društvene reintegracije, na isti način na koji bi se tijekom faze rehabilitacije trebale pružati mogućnosti za edukaciju. Na taj se način stvara pozitivan ciklus koji može učinkovito podupirati put društvene reintegracije.

Društveno poduprt

Triple R partneri naglašavaju važnost okruženja koje pruža podršku tijekom faze društvene reintegracije. Ovisnici u oporavku koji su završili program liječenja izlaze iz zaštićenog okruženja i trebali bi moći računati na stalnu podršku tijekom perioda prilagođavanja na zahtjevniju okolinu. Kako smo prije spomenuli, iznimno je važno u programu reintegracije identificirati najbolje opcije za resocijalizaciju. Ponekad ni matična obitelj, ni rodni grad nisu najbolji izbor za reintegraciju, pogotovo ako se radi o nasilnim obiteljima ili kontekstima visokog rizika. Stanovanje ili kohabitacija mogu također predstavljati izazov. Prvo, zbog ekonomske održivosti: u početnom periodu društvene

reintegracije može biti teško pronaći stan zbog stigme koja prati bivše ovisnike te također zbog visokih cijena najma koje si osoba ne može priuštiti. Kohabitacija s matičnom obitelji može biti ekonomski neophodna, ali može i predstavljati izazov u smislu vraćanja starim obiteljskim mehanizmima koje bi ovisnik u oporavku trebao izbjegavati. S druge strane, u slučajevima kada su obitelji voljne i sposobne pružiti ekonomsku i emocionalnu podršku, to može biti konkretna prednost u napredovanju prema uspješnoj društvenoj reintegraciji i njihov se doprinos ne bi trebao podcijeniti.

Triple R smjernice za društvenu reintegraciju za provoditelje

Na temelju Triple R ARES modela za društvenu reintegraciju, formulirane su sljedeće akcijske preporuke za provoditelje i profesionalce koji djeluju na polju društvene reintegracije i zainteresirane dionike.

- Oporavak i društvena reintegracija su dva isprepletana aspekta na putu prema osnaženju i autonomiji bivših ovisnika koji traže izlaz iz droge. Stoga bi provoditelji trebali biti svjesni kontinuuma skrbi i kreirati suradničke sinergije između dvije faze, čak i kada ih provode različite organizacije ili institucije.
- Autonomija bi trebala biti krajnji cilj društvene reintegracije i trebala bi se postići zahvaljujući individualiziranom pristupu koji uzima u obzir potrebe i napredak svakog ovisnika u oporavku. Stoga bi profesionalci trebali biti sposobni pomoći korisniku u stvaranju osobnog plana, umjesto da se drže prije definiranih modela, modificirajući ga kako bi se uklopio u svrhu kada je to potrebno.
- Profesionalci bi trebali pomagati ovisnicima u oporavku u identifikiranju njihovih prioriteta i pronalaženju odgovarajućih putova prema njihovoj društvenoj reintegraciji.

- Provoditelji bi trebali podržavati oporavljenoga klijenta u potrazi za zaposlenjem i naglašavati važnost zaposlenja i rada kao ključnih elemenata uspješne društvene reintegracije. Kada je potrebno, trebali bi ohrabrivati korisnike da prođu odgovarajuću edukaciju ili profesionalnu obuku koja je potrebna za obavljanje posla.
- Provoditelji bi trebali pomoći klijentima koji iskazuju interes za samozapošljavanjem i uputiti ih relevantnim dionicima koji mogu olakšati taj proces.
- Profesionalci bi trebali ohrabrivati korisnike da se uključe u društvene aktivnosti, volonterstvo i vraćanje vremena zajednici, pomažući im da pronađu pozitivne alternative za njihovo slobodno vrijeme i podržavajući ih u jačanju njihova samopoštovanja.
- Provoditelji bi se trebali povezati s obiteljima oporavljenih ovisnika i pomoći im da razumiju mehanizam oporavka i društvene reintegracije. Kada je to moguće, profesionalci bi mogli ohrabriti obitelji da se angažiraju u procesu društvene reintegracije kao grupa podrške za korisnika.

Triple R smjernice za društvenu reintegraciju za stvaratelje politika

Inspirirani nalazima ARES Triple R modela, elaborirane su sljedeće točke o društvenoj reintegraciji. Političari i stvaratelji politika mogu u naučenim lekcijama projektnih partnera pronaći materijal za razmišljanje.

- Društvena reintegracija trebala bi se smatrati integralnim dijelom procesa oporavka. Prečesto se ova dva aspekta provode odvojeno, što ugrožava konačne rezultate. Programi društvene reintegracije trebali bi se planirati kao dugoročni naponi, umjesto postavljanja fokusa na kratkoročne rezultate. Ovisnost oduzima godine života, kao i oporavak od nje. Ideja o brzome lijeku nije

samo nerealna, već i kontraproduktivna jer hrani spiralu recidiva, a također je i neučinkovita po pitanju troškova i uloženog rada.

- Političari bi se trebali osigurati da je donesen koherentni plan za droge, uključujući osiguravanje financiranja kontinuuma tretmana, od oporavka do društvene reintegracije, koji se poima kao dobar ciklus (virtuous cycle). Nema potpunog oporavka ako nije postignuta uspješna društvena reintegracija. Trebao bi se donijeti dugoročni plan koji sve akcije unutar tretmana, oporavka i društvene reintegracije smatra kontinuumom skrbi te bi trebalo investirati dovoljno sredstava kako bi se osiguralo da će takva politika biti adekvatno implementirana na nacionalnoj i regionalnim razinama.
- Stvaratelji politika bi trebali zagovarati stvarne prilike za zapošljavanje bivših ovisnika, umjesto dodjeljivanja socijalne pomoći. Bivši korisnici droga zaslužuju stvaran posao i dostojanstven život. Preživljavanje na socijalnoj pomoći nije održiva opcija. Ona može biti od koristi samo kratko vrijeme, dok osoba svoj život postavlja u perspektivu, ali nikako nije trajno rješenje. Kompetitivne prilike za zaposlenje i plaća usklađena s tržištem rada ojačat će samostalnost, samopoštovanje i doprinijet će dugoročnom uspjehu društvene reintegracije, istovremeno smanjujući šanse za recidiv.
- Političari bi trebali promovirati pristupačno

stanovanje za ranjive osobe. U periodima ekonomske krize, zbog visokih tržišnih cijena najma stanova, pristupačno stanovanje za bivše ovisnike o drogama može biti od velike pomoći na početku novog života.

- Stvaratelji politika bi na ovisnike u oporavku trebali gledati kao na osobe koje zaslužuju šansu da postanu društvena vrijednost, a ne teret. Nacionalne politike koje podupiru pokret oporavka i njegove rezultate izuzetno su korisne u diseminaciji znanja o činjenici da izlazak iz ovisnosti nije samo moguć, već i poželjan za društvo kao cjelinu. Ovakva svijest uvelike smanjuje stigmatu koja prati ovisnike o drogama i jača njihovu društvenu reintegraciju.

DODATAK

DEFINICIJE KLJUČNIH POJMOVA U TRIPLE R PROJEKTU

Sljedeće definicije elaborirane su u okviru Triple R projekta jer su projektni partneri identificirali potrebu da se razjasni uobičajeno shvaćanje pojmova koji se koriste u projektu i o kojima se govori u publikacijama.

Iz tog razloga, grupa sastavljena od projektnih partnera, eksperata na polju droga, zajednički je radila na kristaliziranju srži diskusije po pitanju glavnih pojmova te je sastavila donje definicije koje će osigurati dosljednost u korištenju izraza u Triple R publikacijama.

Rehabilitacija

Sveobuhvatan, multidisciplinarni pristup koji adresira kompleksan problem ovisnosti u svim njegovim aspektima: zdravlje, edukacija, životne i radne vještine, priskrbivanje prostora i mjesta za osobni i profesionalni rast bivših ovisnika, pomoć u izgradnji života slobodnog od droge.

Proces rehabilitacije od droge je sveobuhvatan, multidisciplinarni pristup koji bi trebao odražavati kompleksnost ovisnosti i učinkovito odgovarati na potrebe ljudi. S obzirom na to da je ovisnost sama po sebi multifaktorijalna bolest, kako je definira Svjetska zdravstvena organizacija (WHO), rehabilitacija od droge bi trebala adresirati sve njezine poprečne aspekte.

Reintegracija

U Triple R publikacijama, koristi se izraz reinsertion kao sinonim za reintegraciju.

Društvena reintegracija trebala bi se smatrati neizbježnim segmentom programa oporavka. Nakon završetka rehabilitacije, reintegracija je vrijeme tijekom kojeg bivši ovisnik radi na konsolidiranju novousvojenog samopoštovanja, kapitaliziranju naučenih životnih vještina i obuke za rad kako bi napredovao u životu i postao aktivan član društva.

Triple R: Rehabilitation for
Recovery and Reinsertion